

BELINKA V SOZDU BIVET

Korak v prihodnost

Zakon o združenem delu je omogočil združevanje delovnih organizacij v višje oblike – v sestavljene organizacije združenega dela, poslovne skupnosti in druge oblike poslovnega sodelovanja. Cilj združevanja je odpraviti neskladja v razvoju posameznih panog in med panogami, razdrobljenost gospodarstva in nezadostno izrabo proizvodnih in finančnih sredstev.

Da bi zagotovili večjo energijsko in surovinsko osnovo ter da bi lažje uresničili razvojne programe so se tudi v Belinki, Iliriji – Vedrogu in Teolu odločili, da se združijo v sestavljeno organizacijo združenega dela BIVET. S tem so dosegli vertikalno in horizontalno povezanost ter povezanost v ustvarjanju skupnega dohodka. Sledili so tudi osnovnim dokumentom za srednjeročni razvoj mesta

Ljubljane, ki predvidevajo, da bo potrebno za hitrejši gospodarski razvoj dati prednost nekaterim industrijskim vejam.

Prednost imajo seveda tiste, ki se odlikujejo z visoko akumulativnostjo in produktivnostjo in omogočajo prodor moderne tehnologije, ki zahteva delovno silo z višjo izobrazbo. Tak značaj imata tudi farmacevtska in kemična industrija, znotraj teh pa seveda delovne organizacije, ki so se odločile za združitev v BIVET.

Po referendumih, na katerih so se delavci odločili za združitev, so predstavniki vseh treh delovnih kolektivov podpisali samoupravni sporazum o združitvi. Kot sami pravijo bodo v sozvoju uspešneje reševali lastne in skupne probleme, hitreje bodo napredovali in lažje dosegali zastavljene cilje.

Res je, da so vse tri delovne organizacije ekonomsko in finančno močne, imajo visoko produktivnost in akumulativnost ter so kreditno sposobne, toda obenem so tudi devizno pasivne in ne morejo pokrivati svojega uvoza z izvozom, tako da je njihova proizvodnja odvisna od pridobljenih deviznih sredstev. Da bi tako stanje čimprej odpravili je že pripravljali odbor za združitev postavil strokovno komisijo, ki bo izdelala skupni program investicijskih naložb sozda. Že na začetku se je komisija znašla v dilemi ali naj se vnaprej vlagajo sredstva v gradnjo objektov in opremo, ki bi služili v glavnem za predelavo in bi bili odvisni od uvoženih licenc, know how in surovin ter s tem stalni porabniki deviznih sredstev ali pa naj sredstva vlagajo v gradnjo novih kapacitet, ki bi temeljile na

predelavi domačih surovin v bazične in polbazične proizvode. Komisija je tudi predlagala, da združevanje sredstev v naložbe ne sme vplivati na posamezne delovne organizacije tako, da bi v dosedanjih proizvodnih stagnirale ali celo nazadovale.

Po temeljiti analizi srednjeročnih programov Belinke, Ilirije – Vedroga in Teola so se člani komisije dogovorili, naj bi skupaj vlagali v gradnjo objekta za proizvodnjo aluminijevih, obrata nizkomolekularnih estrov, laurilatersulfata, obrata za proizvodnjo sveč, gradnjo poslovne stavbe za potrebe sozda, rafinacije parafina in obrata organskih peroksidov; Belinka je nosilec slednjega. Komisija je naročila pri Smeltu tudi izdelavo projektov, ki bodo služili kot osnova za pridobivanje soglasij in dokumentacije ter potrebnih kreditov.

V zadnjem času so uspešno rešili tudi probleme z lokacijo in razširitvijo Belinke, tako da je Ljubljanski urbanistični zavod odobril na tem področju industrijsko gradnjo.

iz delovnih organizacij

ELMA

V Elmi praznujejo 20 let sodelovanja z Rowento. Poleg kooperacijskega sodelovanja je Elma tudi zastopnik te nemške firme pri nas in njen serviser.

BELINKA

Belinka je pri svojem počitniškem domu v Crikvenici uredila 600 kvadratnih metrov obale. Dela so stala milijon dinarjev, namesto ograje pa so delavci na koncu opravljene dela v skalno steno vgradili ploščo, na kateri piše, da je obalo uredila Belinka in da je namenjena javni uporabi.

SLOVENIJALES

Na skupnem zasedanju delavskih svetov delovne organizacije, temeljnih organizacij združenega dela in skupnih služb so na podlagi predhodnih sklepov zborov delovnih ljudi sprejeli investicijski program in finančno konstrukcijo za pričetek izgradnje druge etape poslovnega prodajnega centra. Pripravljen in sprejet pa je tudi že osnutek samoupravnega sporazuma o skupnem vlaganju v infrastrukturne objekte v industrijski coni na Črnučah.

JUB

V Jubu deluje tudi strelska sekcija. Šteje le šest članov, kar je vsekakor malo, če upoštevamo, da kolektiv šteje 200 delavcev. Da bi pritegnili še ostale bodo kupili še tri puške, tako da ne bo treba pri streljanju čakati na vrsto.

25 LET KAMINA

Nikoli brez težav

Na referendumu so se odločili, da se združijo z gradbenim podjetjem Vegrad

Širšemu krogu komaj znana med gradbenimi podjetji pa že dolgo priznana je majhna organizacija združenega dela Kamina. Svoj sedež ima že od ustanovitve pred 25 leti v Tesovnikovi ulici na Ježici. Ukvarjajo se predvsem z zaključnimi deli na stavbah, kjer polagajo keramične ploščice, tlake ter druge vrste talnih in zidnih oblog. Pri tem sodelujejo skoraj z vsemi slovenskimi gradbenimi podjetji, še posebno z Gradisom, Primorjem iz Ajdovščine in z nekaterimi podjetji na Gorenjskem.

Seveda pa njihova dejavnost ob ustanovitvi in še nekaj časa potem ni bila taka kot danes. Le nekaj čez deset delavcev se je ukvarjalo z izdelovanjem šamotnih izdelkov, najprej ročno kasneje pa tudi strojno. Dejavnost so nato razširili na vsa dela v zvezi s postavljanjem lončenih peči, kar pa so danes že skoraj opustili, saj so se mo-

rali prilagajati razvoju – prihodu centralne kurjave.

Dela nikoli ne zmanjka, pravi direktor Dušan Madžarović, ki ob visokem jubileju Kamina ne pozabi na težave, s katerimi se srečuje kolektiv. Te se pojavljajo predvsem zaradi premajhne osveščenosti nekaterih članov delovnega kolektiva, ki še niso dojeli, kaj pomeni samoupravljanje in kaj delovna odgovornost. Značilni zanje so izostanki od dela, slabo opravljanje dela ali nedoseganje norm. Vse to se počasi le ureja, tako da bodo omenjene slabosti v doglednem roku odpravili.

Že pred časom so uvideli, da organizacija združenega dela s samo 80 zaposlenimi zaradi majhnosti ne more misliti na hitrejši razvoj in večja vlaganja. Zato so se na referendumu odločili, da se združijo z gradbenim podjetjem Vegrad iz Velenja. Skupno z njimi nameravajo

prevzeti nekaj del v tujini ter zgraditi nov samski dom.

Ob obletnici bodo priredili majhno slovesnost, na katero so poleg članov delovnega kolektiva povabili tudi poslovne partnerje in predstavnike družbenopolitičnih organizacij občine. Na njej bodo Marti Grabec, Janezu Kraševcu, Jožetu Redžiču, Janezu Špenku, in Rajku Zupancu podelili priznanje za 20-letno, Francu Kraševcu, Lovru Kristanu, Tomislavu Diniču in Stanislavu Kustru pa za 10-letno uspešno delo v Kamini.

Že skoraj od same ustanovitve pa je v kolektivu Jelka Zavec, ki sedaj dela v skladišču, začela pa je kot delavka v obratu šamotnih izdelkov. Pravi, da je podjetje od prvih dni do danes doživelo že vrsto sprememb. Le lani je med njimi prišlo do nesporazuma, ko se je organizirala skupina, ki je rušila delovno disciplino. Jelka Zavec namerava še naprej ostati v Kamini, saj so to prehodno težavo uspešno rešili, poleg tega pa se počuti kot del tega majhnega toda vedno uspešnejšega kolektiva.

V PRVEM POLLETJU

Zunanjetrgovinska menjava: odlično

Izvoz je za 25 odstotkov večji od uvoza, ob polletju pa je znašal dobrih 96 milijonov ameriških dolarjev

Na področju zunanjetrgovinske menjave smo lani za Bežigradom dosegli izredno ugodne rezultate, zato so vsi težko pričakovali letošnje polletne rezultate, uvoza in izvoza, da bi ugotovili ali se lansoletni trend nadaljuje ali ne. Po podatkih iz vprašalnika o gibanjih uvoza in izvoza, ki jih je izvršnemu svetu občinske skupščine dostavilo 50 organizacij združenega dela, je izvoz ob polletju letos za 22 odstotkov

presegel izvoz v enakem obdobju lani in kar za 25 odstotkov presega letošnji polletni uvoz, čeprav je tudi ta porasel za 11 odstotkov. V izvozu le industrija ni preseгла indeksa 100, izvoz pa je vrednostno za 18 odstotkov višji od lanskega. V uvozu pa so vse panoge razen industrije presegle indeks 100, kar pa ni zaskrbljujoče, saj vse, razen industrije, dobro pokrivajo uvoz z izvozom.

Edina slaba točka je industrija, ki uvaža pretežno za svoje potrebe in je odstotek pokrivanja uvoza z izvozom v primerjavi z enakim obdobjem lani poslabšala. Razlog je v tem, da imajo največji uvozniki v industriji razmeroma majhen izvoz – to velja predvsem za Iskro tozd Tela, ČGP Delo in Belinko.

V analizi zunanjetrgovinske menjave v prvem polletju, ki so jo obravnavali in sprejeli člani občinskega izvršnega sveta, je zelo zanimiv tudi prikaz največjih bežigradskih izvoznikov in uvoznikov. Med slednjimi je na prvem mestu Elektrotehna tozd Elex, za dobrih 19 milijonov ameriških dolarjev uvoza, Unitex je uvozil za 13, Lesnina tozd Zunanja trgovina pa za 10 milijonov dolarjev. Med izvozniki je daleč na prvem mestu Slovenijales tozd Polfinalni izdelki (30 milijonov dolarjev), sledi pa Lesnina tozd Zunanja trgovina (19), Unitex (15), Inex Adria Aviopromet (dobrih 9 milijonov ameriških dolarjev) itd.

Vrednost celotnega bežigradskega uvoza je bila v prvem polletju skoraj 77 milijonov dolarjev, vrednost izvoza pa dobrih 96 milijonov ameriških dolarjev.

Daleč največji izvoznik je trgovina, katere delež je celo porasel in znaša zdaj že dobrih 72 odstotkov celotnega izvoza, padel pa je delež industrije kar za 33 odstotkov – na skromnih 7 odstotkov celotnega izvoza. Tudi regionalna struktura izvo-

za se spreminja in to dokaj zadovoljivo – še vedno prevladuje izvoz v zahodne države (77 odstotkov), narašča pa delež izvoza v dežele v razvoju, ki se je povečal za 30 odstotkov in zdaj znaša že skoraj 23 odstotkov celotnega izvoza.

Zanimiv je tudi pregled strukture izvoza po stopnji obdelave, ki pove, da zavzemajo največji delež polproizvodi (57 odst.) končni proizvodi in storitve pa imata skoraj enaka deleža (20 odst.). Razveseljivo je, da je v industriji že zdaj 93 odstotkov izvoza končnih proizvodov in da se ta delež še povečuje, gradbeništvo in promet, obrt ter finančnotehnične usluge pa ves svoj izvoz opravijo v obliki storitev.

Tudi v strukturi uvoza po dejavnostih ima levji delež trgovina, ne glede na svetovna področja, s katerimi uvaža. Nasploh pa so v uvozu prevladujoče zahodne države (76 odst.), vendar njihov delež pada, povečuje pa se tudi tu delež uvoza iz držav v razvoju, ki pa je absolutno zaenkrat še zelo nizek (15,6 odstotka).

Polproizvodi in končni proizvodi predstavljajo skoraj 75 odstotkov vrednosti vsega uvoza, zlasti indeks porasta uvoza končnih izdelkov pa je zelo visok, kar kaže, da želi naše gospodarstvo z uvozom opreme izboljšati tehnično opremljenost. Razveseljivo je, da je padel delež uvoza surovin, kar je deloma rezultat omejitve uvoza in pa dejstva, da so delovne organizacije našle dobre substitute doma.

Pojasnilo

V sestavku Nove veje samoupravnih drevas, objavljenem v 17. številki, smo zapisali, da se bo Proles kot tozd priključil Lesnini. Opozorili so nas, da se organi upravljanja in družbenopolitične organizacije v Prolesu dogovarjajo z Lesnino, Slovenijalesom. Gorenjem in Podjetjem za avtomatizacijo prog o morebitni integraciji. Razgovori tečejo zdaj na nivoju ustreznih komisij, o integraciji pa bodo seveda odločili delavci.

ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH

Tretji pravni temelj novih odnosov

Nekatere značilnosti, novosti in spremembe

667. člen zakona o združenem delu med drugim določa, da najpozneje 31. decembra 1977 neha veljati zvezni zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Da ne bi nastala pravna praznina in ker je urejanje pravic, dolžnosti in odgovornosti delavcev v medsebojnih razmerjih v pristojnosti republik, morajo delegati republiške skupščine najkasneje do tega datuma sprejeti zakon, ki bo nadomestil dosednji zvezni zakon.

Že od začetka julija je v razpravi osnutek zakona o delovnih razmerjih, katerega sestavljenci so bili pozorni predvsem na dve stvari. Na eni strani naj bi bil to izraz izvirne republiške zakonodaje na področju delovnih razmerij, na drugi strani pa so morali konkretizirati določila IV. in V. poglavja zakona o združenem delu.

Za zakon je značilno, da originalno (matično) ureja pravice, dolžnosti in odgovornosti delavcev, oziroma sploh področje družbenoekonomskih odnosov in postane tako poleg ustave in zakona o združenem delu osnova za nekatere posebne zakone, družbene dogovore, samoupravne sporazume in druge samoupravne splošne akte, s katerimi delavci urejajo delovna razmerja. Obenem mora zaradi večje jasnosti ali poudarjanja novih kvalitativnih pri medsebojnih razmerjih povzeti tudi določila zakona o združenem delu, nekatere rešitve pa celo natančneje razčleniti. Naj opozorimo na nekatere značilnosti, ki so relativno nove ali prinašajo spremembe.

Zelo pomembno je področje odgovornosti, katere večjo dorečenost terja zakon o združenem delu. Ne gre za večjo zaostrenost ali,

kot lahko slišimo, za večjo mero negativnih sankcij v primeru neodgovornosti, ampak predvsem za večjo urejenost. Tako pri »hujših« izrekih postavljamo točne meje, npr. ukrep razporeditve k drugemu delu oziroma nalagam naj bi trajal največ eno leto, pri disciplinskem ukrepu denarne kazni je določena višina in omejena namembnost na osnovi tako zbranih sredstev in podobno.

Osnutek zakona rešuje tudi vprašanje števila delovnih dni neopravičenega izostanka z dela v določenem časovnem obdobju, zaradi česar delavcu preneha delovno razmerje. To je izrazil odgovor na praktične probleme v bližnji preteklosti, saj je bilo to do zdaj prepuščeno sodni praksi.

32. člen osnutka zelo določno navaja, kdaj je delavec sklenil delovno razmerje. Nastaja seveda dilema, kaj v primerih »de facto« razmerij, ki pa »de iure« kot navaja zgoraj omenjeni člen, ni sklenjeno. Če delovno razmerje ni tako sklenjeno po krivdi delavca, potem ni dileme; seveda pa bo krivda največkrat na strani organizacije združenega dela in zakaj bi moral trpeti delavec. Iz sodne prakse je znano, da delavcu, ki ni dobil ustreznega sklepa in ni podpisal ustreznih pismenih izjav o pristopu k samoupravnemu sporazumu, lahko vsak čas preneha tudi »de facto« delovno razmerje. Mogoče bi vendarle bila krivda odločilna pri razreševanju takih primerov, ki jih je še vedno dovolj.

Zanimiv je tudi 22. člen osnutka, ko govori o tem, kdaj za sklenitev delovnega razmerja ni potrebna objava oglasa (ni razpisa kar je v tekstu verjetno pomotoma). Iz teksta je razvidno, da se prosta dela objavljajo le takrat, kadar delavci v združenem delu nesporno želijo povečati število zaposlenih, delo pa lahko po izpraznitvi začne opravljati drugi delavec, ki sicer že združuje delo v tej organizaciji, če je seveda delovno zmožen, sposoben za opravljanje takih nalog.

59. člen uporablja zanimiv termin »delovna zmožnost«, kar je širše od strokovne izobrazbe in vsebuje tudi delovne izkušnje. Eno je imeti formalno pravico do določenega dela oziroma opravljanja določenih nalog, drugo pa so dejanske zmožnosti, ki so delovne in niso zadoščene že z izpolnjevanjem določenih formalnih pogojev. Zakon o delovnih razmerjih od 110. do 117. člena ureja vprašanje zajamčenih osebnih dohodkov. Nesporna je povezava dela z nagrajevanjem, vendar obstajajo mnenja, da to področje ne sodi v zakon o delovnih razmerjih. Ker morajo biti zajamčeni osebni dohodki zakonsko urejeni bi to področje morda sodilo v normo, ki pretežno ureja področje sredstev. Vendar je glede na celovitost družbenoekonomskih odnosov v združenem delu in zaradi socialnega značaja mogoče primerno, da zajamčene osebne dohodke ureja ta zakon.

J. Š.